

удом. Виникає безконтрольна, криміногенно-небезпечна ситуація, оскільки роль вихователя бере на себе вулиця.

В аморальних сім'ях спостерігаються правопорушення, здійснювані батьками і іншими членами сім'ї, пияцтво і систематичні конфлікти, що виливаються в скандали і бійки, розпусну поведінку батьків, діти виявляються закинутими, у них пропадає прихильність і пошана до батьків, розвивається озлоблений характер [4]. Також слід зазначити, що особливу увагу науковців привертають криміногенні сім'ї, члени якої здійснюють злочини, інколи кримінальна діяльність є основним видом діяльності конкретної особи або сім'ї в цілому.

Зважаючи на специфіку перелічених моделей неблагополучних сімей, можна прийти до висновку, що в таких сім'ях повністю відсутній психологічний комфорт, необхідний для спокійного та повноцінного формування дитини. Повна відсутність любові та почуття захищеності штовхають дитину до віртуальної або хімічної втечі від такої жорсткої реальності. Тікають вони, на жаль, до алкоголю, наркотиків та інших небезпечних видів адиктивної поведінки нехімічного характеру в яких знаходять прихисток, але втрачають своє майбутнє.

Список використаних джерел:

1. Андреева Т. Вільний час підлітків та ризик вживання алкоголю / Т.Андреева, О. Якунчикова // Соціальна психологія. – 2011. – № 2. – С.70-79.
2. Барамзіна М. Адиктивна поведінка як соціально-психологічний феномен / М. Барамзіна // Здоров'я та фіз. культура. – 2010. – № 30. – С.18-20.
3. Бараннік В.А. Психологічна характеристика особистості з адиктивною поведінкою / В.А.Бараннік, В.М.Марченко // Вісник Київ. міжнар. ун-ту; редкол.: Піроженко Т. О. [та ін.]. – К., 2006. – С.27-37.
4. Гоголева А. В. Адиктивна поведінка і його профілактика / А.В. Гоголева. – М.: НВО "МОДЕК", 2002. – 240 с.
5. Шиханцов Г.Г. Юридическая психология. Учебник для вузов / Г.Г. Шиханцов. – М.: Зеркало, 1998. – 341

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ В УКРАЇНІ

Басва Лілія Вікторівна – доцент кафедри конституційного, адміністративного та трудового права Запорізького національного технічного університету

Так склалося історично, що в Україні основна кількість виконаних судових експертиз завжди припадала на державні судово-експертні установи. Проте, останні десятиліття розвивається професійна діяльність експертів, що не є працівниками державних експертних установ (так звані незалежні або приватні експерти). В багатьох країнах світу зацікавлені сторони мають право звернутися до незалежного експерта: сторона звинувачення та сторона захисту можуть звернутися до різних експертів і надати відповідні висновки.

Відомо, що в Україні сьогодні приділяється особлива увага розвитку наукових досліджень у галузі судової експертизи.

Аналіз дисертаційних досліджень свідчить, що дослідженням проблем судової експертизи займається велика плеяда вітчизняних та близького зарубіжжя вчених-криміналістів.

Так, наприклад, монографія А. В. Іщенко «Проблеми розвитку наукових досліджень у галузі судової експертизи» (1995), присвячена комплексному аналізу дисертаційних досліджень із судової експертизи, які були проведені більш як за півстолітній період (1938—1992) [1, С.43-47].

Це - практично перша праця в Україні, яка дає змогу визначити основні напрями розроблення проблем судової експертизи та впровадження їх результатів у практику. У цій праці значна увага приділяється особливостям організації та планування наукових досліджень, поліпшенню використання наукових досягнень у експертній діяльності, слідчій практиці, навчанні.

Останнім часом у практиці правоохоронних органів щодо використання даних різних галузей природничо-технічних наук при розслідуванні злочинів накопичений певний позитивний досвід. Створено новий структурний підрозділ у системі експертно-криміналістичної служби МВС України - криміналістичний центр, у якому організовано проведення не лише традиційних, але й нових видів експертиз. Активно розвиваються експертні криміналістичні дослідження в системі МЮ України.

За останні роки збільшився чисельно і якісно кадровий склад експертів-криміналістів органів Міністерства юстиції, Міністерства внутрішніх справ України. При Національній академії внутрішніх справ України відкрито факультет підготовки слідчих і криміналістів для органів внутрішніх справ, діє факультет підвищення кваліфікації експертів-криміналістів.

На кафедрах криміналістики, розслідування злочинів, криміналістичних експертиз Національної юридичної академії імені Ярослава Мудрого, Національного університету імені Тараса Шевченка, Львівського університету імені Івана Франка, Національної академії внутрішніх справ України, Одеського, Дніпропетровського, Донецького, Запорізького університетів, та Одеської юридичної академії, Університету внутрішніх справ України та інших юридичних вузах ведуться цікаві наукові розробки в галузі криміналістичної діагностики і прогностики, криміналістичної інформатики, комп'ютерної психофізіологічної діагностики людини, сучасних інформаційних технологій, автоматизації експертних досліджень, криміналістичної одорології, криміналістичної голографії, застосування мікроскопії, радіоактивних ізотопів, дослідження в інфрачервоних пучках, вивчаються питання застосування лазерів у криміналістиці. Ведуться розробки щодо впровадження в практику сучасних електромагнітних, радіоскопічних, голографічних і теплових методів для вирішення низки пошукових криміналістичних завдань.

Подальше удосконалення судової експертизи неможливе без законодавчої роботи, яка сьогодні інтенсивно ведеться в Україні. Важливою є координація діяльності та об'єднання зусиль усіх експертних установ держави щодо оптимального використання інтелектуальної (експертних кадрів) та інструментальної (лабораторної) бази, маючи на меті найбільш повне і дійове задоволення потреб слідчої та судової практики в проведенні експертних досліджень.

До переліку основних проблем судової експертизи, розв'язання яких необхідно здійснити в процесі вдосконалення законодавства в галузі судової експертизи слід віднести наступні: уніфікувати процесуальне законодавство України з питань призначення та проведення судової експертизи, починаючи з понять «експерт» та «експертиза», так як в спеціальному законі ця процесуальна фігура називається по-іншому – «судовий експерт», а його дослідницька діяльність – «судова експертиза»; визначити коло суб'єктів, яким можуть бути доручено

проведення експертиз в судочинстві, це: державні судові експерти, які працюють в державних спеціалізованих судово-експертних установах на постійній основі; недержавні (приватні) судові експерти, які працюють в організаціях, підприємствах тощо (будь-якої форми власності) на постійній основі або за угодою, а також експерти, які самостійно здійснюють експертну діяльність; експерти-фізичні особи, які є фахівцями в галузі науки, техніки, мистецтва або ремесла, що епізодично можуть бути залучені для виконання функції судового експерта в судочинстві [2, С. 67].

Усунути монополію державних судових експертів на проведення судових експертиз - зняти обмеження в проведенні певних видів судових експертиз для недержавних судових експертів, зокрема, криміналістичних, судово-медичних та судово-психіатричних експертиз, визнаючи рівність всіх суб'єктів судової експертизи при здійсненні судово-експертної діяльності. Закласти єдині основи професійної освіти в галузі судової експертизи для державних та недержавних експертів на підставі навчання у ВНЗ. На перехідний період (який визначити доцільно не більше 5 років) дозволити отримувати навчання за експертними спеціальностями на підставі, як і раніше, «відповідної вищої освіти» шляхом стажування в державних судово-експертних установах. В подальшому здійснити перехід від освітньої ознаки кандидата в судові експерти на постійній основі на підставі «відповідної вищої освіти» до наявності в нього професійної освіти магістерського рівня, як це передбачено згідно впровадженого в державі Болонського процесу [3, С. 245].

Отже, з метою підвищення якості судових експертиз, перевірки компетентності експертів (як державних, так і недержавних установ), що систематично, на професійній основі здійснюють судово-експертну діяльність, запропоновано правило, згідно з яким органи дізнання, попереднього слідства і суду матимуть право доручати проведення судових експертиз по кримінальних справах лише тим фахівцям, яких внесено до Реєстру атестованих судових експертів. Законопроектом передбачено лише два винятки із цього загального правила, які сформульовано в останній частині ст. 7 та ст. 9, вони стосуються нетрадиційних видів експертиз.

Запропоновані зміни і доповнення до Закону України "Про судову експертизу" [4] покликані усунути суперечності положень чинного законодавства, підвищити професійний рівень судових експертів, забезпечити відповідну державну підтримку експертних установ та

сприяти збереженню і подальшому розвитку створеного протягом багатьох років їх унікального кадрового і науково-технічного потенціалу.

Список використаних джерел:

1. Іщенко А. В. Проблеми розвитку наукових досліджень у галузі судової експертизи: Монографія. – Київ: УАВС, 1995–150 с.
2. Експертизи у судовій практиці; наук.-практ. посіб. / за заг. ред. В.Г. Гончаренко. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2010.– 400 с.
3. Судова експертиза: нормативно-правове регулювання та наукові коментарії: навч.-довід. посіб./ уклад. Ю.М. Грошевий [та ін.]. – Х.: Одісей, 2004. – 448 с.
4. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994р. № 4038-ХІІ // Відомості Верховної ради України. – 1994.-№28.- Ст.232.

ГРАЖДАНСКИЙ ИСК

В УГОЛОВНОМ ПРОЦЕССЕ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Емельянов Сергей Леонидович – зав. кафедрой уголовного права и процесса УО «Гомельский государственный университет имени Франциска Скорины», к.ю.н., доцент

Процессуальные предпосылки гражданского иска в уголовном процессе – сложный по составу юридический факт, детерминирующий выявление и реализацию охранительного гражданского правоотношения, возникшего в результате причинённого преступлением (общественно опасным деянием невменяемого) деликта.

В юридической литературе в основном выделяются следующие предпосылки иска:

1. процессуальное право и дееспособность заявителя;
2. подведомственность иска судебным органам;
3. отсутствие вступившего в законную силу решения суда либо определения суда о принятии отказа истца от иска или об утверждении мировой сделки, вынесенного по спору между теми же сторонами, о том же предмете и по тем же основаниям [1, с.12; 2, с.15; 3, с.50].

В.Я. Понарин дополняет этот перечень такими обстоятельствами, как наличие уголовного дела; предъявление в уголовном деле гражданского иска; отсутствие отказа в иске, постановленного в порядке гражданского

судопроизводства. При этом он исключают подведомственность иска суду [4, с.9]. Однако следует согласиться с В.Т. Нормом, который считает, что предъявление иска как предпосылка не имеет смысла, так как не может быть предпосылкой самого себя. Кроме того, он правильно рассматривает отказ в иске, вынесенный в порядке гражданского судопроизводства, как частный случай судебного решения [5, с.56-57].

В.Т.Нор предлагает конструкцию, состоящую из предпосылок предъявления иска и предпосылок рассмотрения иска. В первую группу, по его мнению, входят:

- а) возбуждение уголовного дела;
- б) подведомственность иска суду;
- в) наличие у гражданского истца процессуальной право- и дееспособности, а у его представителя – надлежащего оформления полномочий;
- г) отсутствие вступившего в законную силу, вынесенного по спору между теми же сторонами, о том же предмете и по тем же основаниям решения суда или определения о принятии отказа истца от иска или об утверждении мирового соглашения сторон;
- д) предъявление иска до начала судебного следствия по делу (согласно действующему УПК Республики Беларусь иск может быть предъявлен до конца судебного следствия – Е.С.).

Во вторую группу автор включает:

- а) личную явку гражданского истца (гражданина или его представителя) в судебное заседание, если им не заявлено ходатайство о рассмотрении иска в его отсутствие или этот иск не поддерживает прокурор;
- б) отсутствие не противоречащего закону, правам и интересам других лиц отказа истца от иска [5, с.58].

Проанализируем наиболее важные и проблемные процессуальные предпосылки в уголовном процессе.

В юридической литературе процессуальная правоспособность (возможность обладать правами и обязанностями) рассматривается как предпосылка возникновения права на предъявление иска, а процессуальная дееспособность (возможность самостоятельно осуществлять права и обязанности) – как предпосылка реализации права на предъявление иска. Причём отраслевая принадлежность правоспособности, как правило, не указывается, а природа дееспособности объявляется уголовно-